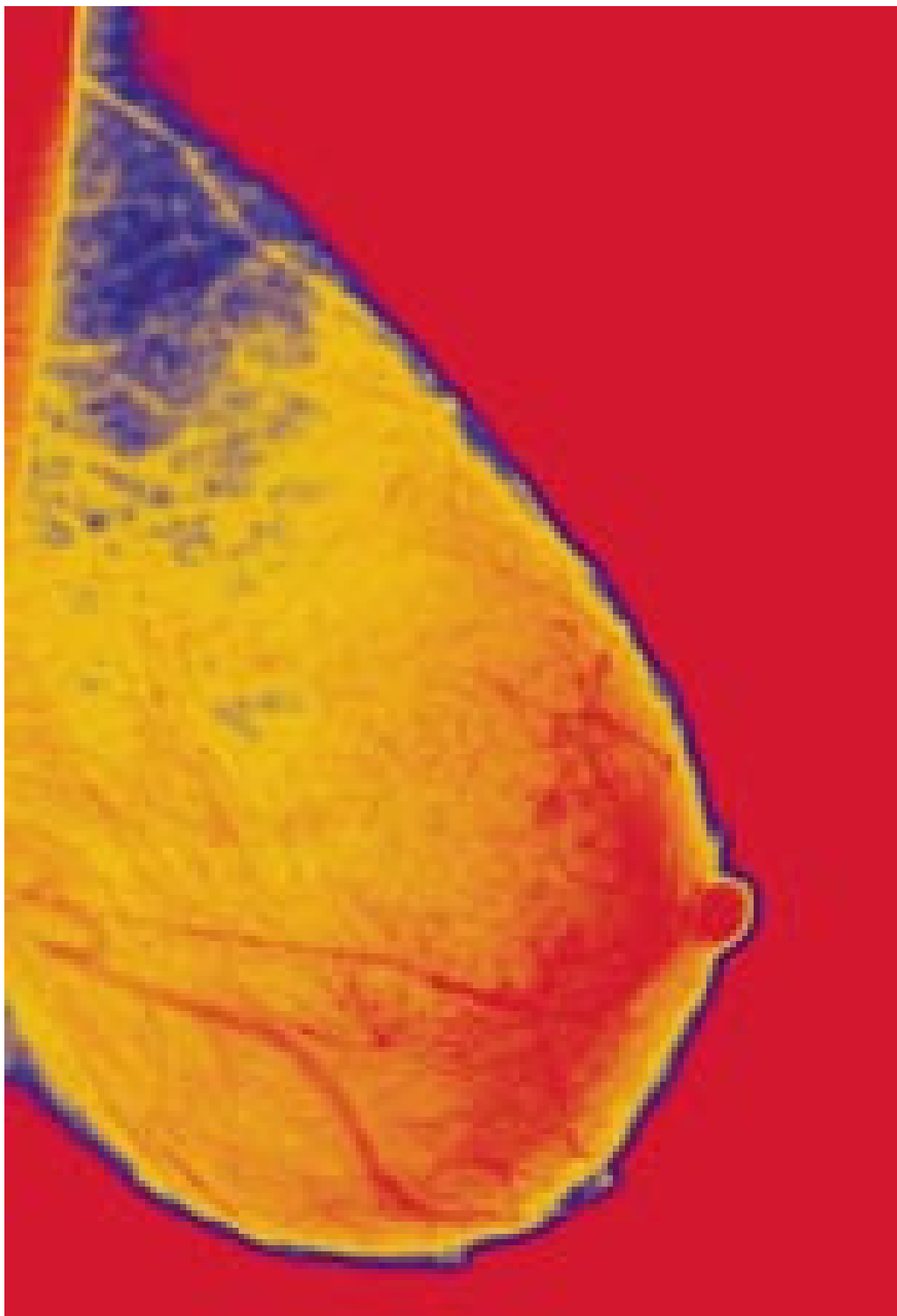

Normalitet og penhet

FORSIDEBILDET

La dette tidsskriftheftets forsidebilde av et kvinnebryst danne utgangspunkt for noen refleksjoner over hva som gjør at vi synes noe er pent, riktig, ordentlig og harmonisk.

Kollega Lars Meyer arbeider bl.a. med mammografier. Hvert år gjøres det ca. 7 000 slike undersøkelser ved Volvat på Hamar, der han har sitt virke. Han er også opptatt av det estetiske i bildene og bad grafisk designer Jørgen Rogne ved Ord & Jord Reklamebyrå skanne inn et bilde på data og fargelegge det. Og resultatet må sies å være ganske effektivt – harmonisk og dekorativt.

Det er imidlertid et ”men” her. Bildet er pent i seg selv, men det er også pent og harmonisk fordi det medisinsk sett er normalt, det er en beroligende mammografi. Radiolog Bård Farner bekrefter at det i brystet er fettinvolusjon med lite gjenværende kjertelvev. Det som trer tydelig frem er kraftige kar, og normale bindevevsdrag i fettvevet dominerer. Det er ingen malignitetssuspekterte forstørrelser eller mikroforkalkninger. Men hadde bildet vært ”pent” dersom han hadde påvist en ondartet svulst? Selv om fargespill og strukturer hadde vært aldri så tiltalende?

Poenget jeg vil frem til, er at estetiske kriterier og andre kriterier, her medisinske, ikke behøver å være sammenfallende. Det kan derfor godt hende at en kunstinteressert person, uten noen referanser til mammografi, ville fascineres av nettopp det uregelmessige mønsteret som fagmannen fastslår er et patologisk funn. Estetisk sett oppfatter kan hende den uinnvidde det normale bildet som heller tamt.

Dette er egentlig tankevekkende:

En fagutdanning, f.eks. den medisinske, består dypest inne i å lære å skille pent og stygt ut fra fagets kunnskapsgrunnlag. Skille det som er normalt, ufarlig og beroligende fra det som skal få oss til å reagere, handle, gripe inn. At det estetiske og det faglige ikke alltid passer sammen, er det mange eksempler på i den medisinske historie: Strumaen som skjønnhetstegn eller kulturens forsøk på å fremstille de bleksottige, tuberkuløse kvinner som eterisk vakre, får det til å skurre hos oss som verken synes struma eller tuberkulose er noe å kimse av eller bortforklare. Vi synes nok den slanke hals og det friske utseende er penere.

Men denne konflikten mellom oppfatninger av stygt og pent, orden og uorden, som er basert på forskjellige verdiskalaer, ulike subkulturers normer, er et generelt problem som vi kanskje ikke er tilstrekkelig trent i å hankses med.

Et nærliggende eksempel: For økonomen er det overskredne budsjett en vederstyggelighet. For sykehusavdelingens ansvarlige overlege er bunken av papirer for pasientene som ikke kan behandles pga. økonomien, vesentlig styggere.

ØivindLarsen

Publisert: 20. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. februar 2026.